

تصحیح متون در آینه کتاب سال

محمود ارومیه‌چی‌ها

الف) طرح انتخاب و معرفی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران

«کتاب سال جمهوری اسلامی ایران» طرحی است که با هدف بررسی و ارزیابی فرهنگ مکتوب هر ساله از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و با مساعدت جمع کثیری از استادان حوزه و دانشگاه برگزار می‌شود.

اولین دوره این طرح در سال ۱۳۶۲ اجرا شد که بر اساس آیین نامه کتاب سال، در نخستین دوره، استثناء، کتابهای چاپ اول نشر شده از ۲۲ بهمن ۵۷ تا پایان سال ۶۱ در موضوعات مختلف بررسی شدند و در دوره‌های بعد، در هر سال صرفاً کتابهای منتشر شده چاپ اول در سال قبل مورد بررسی قرار می‌گیرند و به پدید آورندگان کتابهای برگزیده لوح تقدیر رئیس جمهوری اسلامی ایران و جوایز ارزنده‌ای اعطا می‌شود. در طی ۱۸ دوره برگزاری این طرح علاوه بر آثار تألیف و ترجمه شده، ۳۴ کتاب در

حوزه تصحیح متون ممتاز شناخته شدند که فهرست آنها به تفکیک هر دوره تنظیم شده است.

درخور ذکر است که در دوره‌های چهارم و هفدهم کتابی در تصحیح انتخاب نشد.

دوره اول (۱۳۶۲)

تفسیر جوامع الجامع (ج ۲)/ تألیف امین الدین ابوعلی الفضل بن الحسن الطبرسی؛ مصحح ابوالقاسم گرجی. تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۵۹، ۵۲۶ ص.

دوره دوم (۱۳۶۳)

کتاب الامالی للشیخ المفید/ تصحیح حسین استاد ولی. قم: جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۶۲، ۳۲، ۴۳۲ ص.

غوالی اللثالی العزیزیه فی الاحادیث الدینیة/ تألیف محمد بن علی بن ابراهیم الاحسانی (ابن ابی جمهور)، تصحیح مجتبی عراقی. قم: مطبعه سید الشهداء، ۱۴۰۳ هـ. - ۲ ج.

دوره سوم (۱۳۶۴)

منتقى الجمان في الاحاديث الصحاح والحسان / شهيد ثاني،
تصحيح وتعليق على اكرم غفاري. قم: جامعه مدرسين حوزه علميه
قم، ۱۳۶۳. ج ۱ (۱۸، ۵۳۲ ص).

شناختی تازه از سعدی همراه با متن مصحح اشعار عربی
سعدی و ترجمه فارسی / تألیف و تصحیح جعفر مؤید شیرازی.
شیراز: انتشارات لوکس (نوید)، ۱۳۶۲، ۲۱۳ ص.

کتاب مجمع الفائده و البرهان فی شرح ارشاد الازهان
للفقيه المحقق المولى احمد الاردبیلی / تصحیح مجتبی عراقی،
علی پناه اشتهااردی، حسین یزدی اصفهانی. قم: جامعه مدرسين
حوزه علمیه قم، ۱۳۶۲. ج ۲ و ۳ (۴۵۰ و ۵۳۴ ص).

کتاب الخلاف للشیخ الطوسی /
تصحیح محمد مهدی نجف، جواد
شهرستانی و علی خراسانی کاظمی؛ با
نظارت مجتبی عراقی. قم: بنیاد فرهنگ
اسلامی، ۱۳۶۲، ۴۸، ۲۸۸ ص.

دوره پنجم (۱۳۶۶)

مستدرک الوسائل و مستنبط
المسائل / میرزا حسین نوری طبرسی،

تحقیق و تصحیح مؤسسه آل البيت (ع) لاحیاء التراث. قم: مؤسسه
آل البيت (ع) لاحیاء التراث، ۱۴۰۷ هـ. = ۱۳۶۵ ش. دوره (۱۰
ج + ...)

مرزبان نامه / باز نگاشته سعدالدين وراوینی؛ به کوشش خلیل
خطیب رهبر. تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۶۳.
۱۰، ۱، ۷۹۵ ص.

مثنوی، دفتر سوم / جلال الدين محمد بلخی، به اهتمام محمد
استعلامی. تهران: زوار، ۱۳۶۳، ۴۴۰ ص.

دوره ششم (۱۳۶۷)

جامع المقاصد فی شرح القواعد / شیخ علی بن الحسین
کرکی (محقق ثانی)، تحقیق و تصحیح مؤسسه آل البيت (ع) لاحیاء
التراث. قم: مؤسسه آل البيت (ع) لاحیاء التراث، ۱۴۰۸ هـ =
۱۳۶۶ ش. دوره (۲ ج + ...)

المهذب البارع فی شرح المختصر النافع / جمال الدين
ابوالعباس احمد بن محمد بن فهد الحلبي؛ تحقیق و تصحیح مجتبی
عراقی. قم: مؤسسه انتشارات اسلامی (وابسته به جامعه مدرسين
حوزه علمیه قم)، ۱۴۰۷ هـ. = ۱۳۶۵ ش. جزء اول، ۵۸۸ ص.

دوره هفتم (۱۳۶۸)

تحصیل وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة / تألیف
محمد بن الحسن الحر العاملی، تحقیق مؤسسه آل البيت علیهم
السلام لاحیاء التراث. قم: مؤسسه آل البيت (ع) لاحیاء التراث،
۱۴۰۹ ق = ۱۳۶۷ ش، ج ۱

جامع الالحن / عبدالقادر بن غیبی الحافظ المرافی، به
اهتمام تقی بینش. تهران: مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی،
۱۳۶۶، ۳۹۸ ص.

دوره هشتم (۱۳۶۹)

منیة المرید فی ادب المفید و المستفید / تألیف زین الدین
بن علی العاملی المعروف بالشهید الثانی، تحقیق رضا المختاری.
قم: مکتب الاعلام الاسلامی، ۱۴۰۹ ق
= ۱۳۶۸ ش.

فارسنامه ناصری / حسن حسینی
فسائی، تصحیح و تحشیه از منصور
رستگار فسائی. تهران: امیرکبیر، ۱۳۶۷
ج ۲.

دوره نهم (۱۳۷۰)

رسالة ابي غالب الزراري، و تکملتها

لأبي عبدالله الغضائري / تصحیح محمد رضا حسینی جلالی. قم:
مرکز الابحاث و الدراسات الاسلامیة، ۱۴۱۱ ق. ۳۵۶ ص.
فرائد السلوك / تصحیح و تحشیه نورانی وصال و غلامرضا
افراسیابی. تهران: پازنگ، ۱۳۶۸. نود و دو، ۶۰۸ ص.

مفتاح الطب و منهاج الطلاب (کلید دانش پزشکی و برنامه
دانشجویان آن) / ابوالفرج علی بن الحسین بن هندو؛ به اهتمام
مهدی محقق و محمدتقی دانش پژوه. تهران: دانشگاه تهران،
۱۳۶۸، ۸، [۳۹۵] ص

انس التائبین / تصنیف احمد جام نامقی مشهور به زنده پیل،
با تصحیح و توضیح علی فاضل. تهران: توس، ۱۳۶۸. هشتاد و
سه، [۷۰۴] ص.

دوره دهم (۱۳۷۱)

کتاب الصیدنه فی الطب / ابوریحان بیرونی، به تصحیح و
مقدمه و تحشیه عباس زریاب، تهران: مرکز نشر دانشگاهی،
۱۳۷۰، پنجاه و شش، ۸۰۸ ص.

مقالات شمس تبریزی / شمس الدین محمد تبریزی؛ تصحیح
محمد علی موحد؛ ویراستار علیرضا حیدری. تهران: خوارزمی،
۱۳۶۹، ۱۰۲۳ ص.

دوره یازدهم (۱۳۷۲)

منتهی المطلب فی تحقیق المذهب/ علامه حلّی، تحقیق گروه فقه بنیاد پژوهشهای اسلامی. مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، ۱۴۱۲ ق. ۲ ج.

نفحات الانس من حضرات القدس/ نورالدین عبدالرحمن جامی؛ مقدمه، تصحیح و تعلیقات محمود عابدی. تهران: اطلاعات، ۱۳۷۰. کا، شصت، ۱۲۱۴ ص.

دوره دوازدهم (۱۳۷۳)

غایة المراد فی شرح نکت الارشاد/ الشهيد الاول (و) حاشیة الارشاد/ الشهيد الثاني؛ المحقق: رضا المختاری. قم: مکتب الاعلام الاسلامی، ۱۴۱۴ ق.

الجمل والنصرة لسيد العترة في حرب البصرة/ ابو عبدالله محمد بن محمد بن نعمان (شيخ مفيد)؛ تحقیق علی میرشریفی. قم: دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۴۱۳ ق = ۱۳۷۱ ش.

دوره سیزدهم (۱۳۷۴)

جامع التواريخ/ رشيد الدين فضل الله همداني؛ تصحيح و تحشيه محمد روشن، مصطفى موسى.

تهران: نشر البرز، ۱۳۷۳، ۴ ج.

زبدة التواريخ/ حافظ ابرو، کمال حاج سید جوادی. تهران: نشر نی، ۱۳۷۲، ۲ ج.

شرح منازل السائرين/ عبدالرزاق القاساني؛ تحقیق و تعلیق محسن بیدارفر، قم: انتشارات بیدار، ۱۳۷۲.

دوره چهاردهم (۱۳۷۵)

منتهی المقال فی احوال الرجال/ ابوعلی الحائری؛ تحقیق مؤسسه آل البيت (ع) لاحیاء التراث. قم: مؤسسه آل البيت (ع) لاحیاء التراث، ۱۳۷۴.

دوره پانزدهم (۱۳۷۶)

الحاشیة علی البیات الشرح الجدید علی التجرید/ مقدس اردبیلی؛ مصحح احمد عابدی. تهران: انتشارات کنگره بزرگداشت مقدس اردبیلی، ۱۳۷۵.

دوره شانزدهم (۱۳۷۷)

شرح فصوص الحکم/ محمد داود قیصری رومی؛ تصحیح جلال الدین آشتیانی. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۶.

سفینة البحار و مدينة الحكم و الآثار/ شیخ عباس قمی؛ تحقیق

بنیاد پژوهشهای اسلامی. مشهد: استان قدس رضوی، ۱۳۷۴، ۲ ج.

دوره هجدهم (۱۳۷۹)

تحفة الأزهار و زلال الأنهار فی نسب أبناء الأئمة الأطهار/ تألیف ضامن بن شذقم الحسینی المدني، تحقیق و تعلیق کامل سلمان الجبوری. تهران: دفتر نشر میراث مکتوب، آینه میراث؛ کتابخانه تخصصی تاریخ اسلام و ایران، ۱۳۷۸ ش، ۱۴۲۰ ق. ۳ ج (در ۴ مجلد)

ب) طرح اعطای جایزه جهانی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی همزمان با یازدهمین دوره برگزاری مراسم کتاب سال، با هدف شناسایی و معرفی آثار برگزیده جهانی و بزرگداشت پدید آورندگان آنها، طرح «جایزه جهانی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران» برای نخستین بار اجرا کرد.

بر اساس این طرح از سال ۱۳۷۲/۱۳۹۳، همه سال، کتابهایی که برای اولین بار در طی سال میلادی قبل از آن در کشورهای مختلف، بجز ایران، در دو حوزه «مطالعات اسلامی» و «مطالعات ایرانی» به زبانهای مختلف منتشر شده اند بررسی می شوند و به پدید آورندگان کتابهای برگزیده، لوح تقدیر رئیس جمهوری اسلامی ایران و جوایز ارزنده ای اهدا می شود. در نخستین دوره، استثنائاً، کتابهای چاپ اول منتشر شده در طی سال ۱۳۶۹-۱۳۷۱ مورد بررسی قرار گرفت.

در طی برگزاری هشت دوره این طرح، فقط در دوره سوم (۱۳۷۴) کتاب زیر در حوزه تصحیح متون ممتاز شناخته شد.

گزیده های زادسپرم/ تصحیح انتقادی و ترجمه (به زبان فرانسوی) فیلیپ ژینیو و احمد تفضلی

Anthologie de Zadspram/édition critique du texte pehlevi, traduit et commenté par Ph. Gignoux et A. Tafazzoli. – Paris; Association pour l'Avancement des Études Iraniennes, 1993. – 441p. (Studia Iranica; cahier 13)

□